

Autoreferat

1. Imię i nazwisko

Barbara Kalinowska-Witek

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

W 1994 r. uzyskałam tytuł magistra na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

W 2003 r. obroniłam rozprawę pt. *Prasa kobieca Królestwa Polskiego z lat 1864-1914 wobec kształcenia dziewcząt* (promotor: prof. dr hab. Ryszard Kucha; recenzenci: prof. dr hab. Teresa Wróbel-Lipowa, prof. dr hab. Zenon Jasiński) i uzyskałam tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/ artystycznych.

W latach 1994-2003 byłam zatrudniona na stanowisku asystenta, następnie w latach 2003-2014 na stanowisku adiunkta w Zakładzie Teorii Wychowania w Instytucie Pedagogiki na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UMCS w Lublinie

Od 1 stycznia 2015 zostałam przeniesiona na własną prośbę do Zakładu Historii Wychowania i Pedagogiki Porównawczej UMCS na stanowisko adiunkta, a od 1 października 2015 r. przeszłam na stanowisko asystenta w tymże Zakładzie.

Moje przeniesienie do Zakładu Historii Wychowania i Pedagogiki Porównawczej podyktowane było przede wszystkim kierunkiem moich badań naukowych i obszarem moich zainteresowań badawczych.

4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.):

Tytuł osiągnięcia:

Dla dobra szkoły i „dla dobra służby” ...Kwestie ustrojowe szkolnictwa i sprawy zawodowe nauczycieli w czasopismach Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych oraz Związku Zawodowego Nauczycielstwa Polskich Szkół Średnich (1918-1939), Wyd. UMCS, Lublin 2016, ss. 430.

Recenzent wydawniczy: dr hab. Piotr Gołdyn, Prof. UAM w Poznaniu

Jest to autorska monografia poświęcona problematyce przygotowania nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących do pracy zawodowej w Polsce w okresie dwudziestolecia międzywojennego (1918-1939) oraz roli dwóch organizacji nauczycielskich w kształtowaniu warunków życia i pracy tej grupy zawodowej.

Główny nurt prowadzonych przeze mnie badań koncentruje się na problematyce poruszanej przez organizacje nauczycielskie, zrzeszające nauczycieli szkół średnich, na łamach wydawanych przez nie czasopism. Organizacje nauczycielskie pełniły istotną rolę w kształtowaniu oblicza szkoły i pracujących w niej nauczycieli. Oddziaływały na poglądy zrzeszonych pedagogów, dążyły do podniesienia poziomu ich wykształcenia, dbały o doskonalenie zawodowe oraz warunki codziennej pracy. Podejmowały działania mające na celu obronę swych członków przed niekorzystnymi dla nich rozporządzeniami władz oświatowych, domagały się zapewnienia godnych warunków życia, wskazywały na potrzeby płynące ze specyfiki zawodu nauczycielskiego. Szczególną rolę odegrały czasopisma pedagogiczne, pełniące rolę ich organów związkowych.

Organem prasowym Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych (TNSW) od początku jego powstania było czasopismo "Muzeum". Po połączeniu TNSW ze Stowarzyszeniem Nauczycielstwa Polskiego w 1919 roku organem prasowym Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych (również posługiwało się skrótem TNSW) stał się "Przegląd Pedagogiczny", natomiast wciąż ukazujące się we Lwowie "Muzeum", związane z Okręgiem Lwowskim Towarzystwa, publikowało głównie artykuły naukowe oraz poświęcone programom nauczania i ich metodyce. Dlatego też w pracy analizie zawartości treściowej poddano "Przegląd Pedagogiczny", natomiast pominięto "Muzeum", chociaż również tam pojawiały się czasami artykuły dotyczące zagadnień poruszanych w niniejszym opracowaniu. W latach 20-tych początkowo jako dodatek do poszczególnych numerów, a potem jako odrębne czasopismo, powiązane jednak ściśle z "Przeglądem Pedagogicznym", ukazywały się "Sprawy

Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych" (ST). Związek Zawodowy Nauczycielstwa Polskich Szkół Średnich wydawał czasopismo "Ogniwo", które od połowy lat 20-tych, przekazywano bezpłatnie wszystkim swoim członkom.

Celem podjętych badań było poznanie sytuacji nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących w dwudziestoleciu międzywojennym, widzianej z perspektywy reprezentujących ich interesy organizacji nauczycielskich. Chodziło zwłaszcza o przybliżenie stanowiska niemal zupełnie pomijanego w literaturze Związku Zawodowego Nauczycielstwa Polskich Szkół Średnich, gdyż poglądy i działania przedstawicieli drugiej z organizacji - Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych - doczekały się już pewnych opracowań. Na temat Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych powstały dwie pozycje zwarte autorstwa B. Łuczyńskiej¹ i J. Szafran² oraz kilka artykułów w opracowaniach zbiorowych autorstwa B. Łuczyńskiej³ i J. Chodakowskiej.⁴ Opracowania B. Łuczyńskiej były poświęcone pracom Koła Krakowskiego TNSW. Wprawdzie jego działalność została przedstawiona na tle działalności całej organizacji, niemniej jednak autorka skupiła się w dużym stopniu na problemach lokalnych, ogólne zagadnienia rozpatrując o tyle, o ile były ważne dla członków Koła Krakowskiego. J. Szafran w swojej publikacji przedstawiła funkcję oświatową i społeczną TNSW oraz omówiła zagadnienia, istotne dla tej problematyki. Z konieczności pominęła więc część zagadnień organizacyjno-zawodowych, o których pisano na łamach "Przeglądu Pedagogicznego" i "Spraw Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych", o innych tylko wspomniała. Na temat Związku Zawodowego Nauczycielstwa Polskich Szkół Średnich nie powstało dotychczas żadne opracowanie zwarte. Jedynie w pozycjach poświęconych ZNP pojawiły się wzmianki o tym Związku, traktowanym jednak jako sekcja większej organizacji, którą w rzeczywistości tworzył.⁵ Tymczasem przez ponad 10 lat (w latach 1919-1930) była to

¹ B. Łuczyńska, Koło Krakowskie TNSW na tle prac Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych 1884-1939, Kraków 1991.

² J. Szafran., Dla dobra polskiej szkoły. Towarzystwo Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych i jego funkcje społeczno-oświatowe w Drugiej Rzeczypospolitej, Wyd. Poznańskie, Poznań 2010.

³ B. Łuczyńska, Krakowskie Koło TNSW /1884-1939/, [w:] Meissner A. (red.), Z dziejów oświaty w Galicji. Materiały z sesji naukowej, zorganizowanej w Łańcucie w dniach 23-25 października 1986 roku na temat: "Stan i potrzeby badań nad dziejami oświaty w Galicji", Rzeszów 1989, s. 199-221; B. Łuczyńska, Towarzystwo Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych oraz jego wpływ na edukację w II Rzeczypospolitej, [w:] T. Jakubiak, T. Maliszewski, W kręgu dorobku edukacyjnego II Rzeczypospolitej, Kraków 2011, s. 161-183; B. Łuczyńska, Udział nauczycieli szkół średnich zrzeszonych w TNSW w reformowaniu szkolnictwa galicyjskiego (1884-1918), [w:] M. Chamcówna, S. Walasek (red.), Nauczyciele szkół średnich w XIX i XX wieku jako grupa społeczna i ich wkład w kulturę polską, Wrocław 1995.

⁴ J. Chodakowska, Towarzystwo Nauczycieli Szkół Wyższych i jego udział w reformie szkół średnich w Polsce międzywojennej, [w:] J. Miąso (red.), Studia z dziejów edukacji, Warszawa 1994.

⁵ T. Szczuchura, Związek Nauczycielstwa Polskiego. Zarys dziejów, Warszawa 1957, s. 48-49; M. Marczuk, Walka Związku Nauczycielstwa Polskiego o postępowy program oświatowy 1919-1939, Warszawa 1970, s. 114-115 i in; B. Grześ, Związek Nauczycielstwa Polskiego. Od korzeni po współczesność, Warszawa 2000, s.

samodzielna organizacja, wydająca własne czasopismo, dostrzegane na rynku wydawniczym choćby przez redakcję i publicystów "Przeglądu Pedagogicznego", komentujących niejednokrotnie artykuły, zamieszczane na łamach "Ogniwa". Po 1931 roku ZZNPSS⁵ połączył się z bliskim ideowo Związkiem Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, tworząc Związek Nauczycielstwa Polskiego (ZNP).⁶ Nauczyciele szkół średnich utworzyli w ZNP Sekcję Szkolnictwa Średniego.⁷ Ponieważ Sekcja cieszyła się znaczną autonomią, wciąż posiadała własny organ prasowy - "Ogniwo" i nadal zajmowała się sprawami zawodowymi nauczycieli szkół średnich, w niniejszej monografii nie przedstawiłam jej działań na tle dokonań ZNP, ale odniosłam je do prac podejmowanych przez TNSW. Obie organizacje zajmowały się sprawami tej samej grupy zawodowej - nauczycieli szkół średnich, można więc było ukazać podobieństwa i różnice w ich podejściu do najważniejszych problemów dotyczących nauczycielstwa w omawianym okresie.

Rozprawa ma charakter problemowo-chronologiczny. Składa się z pięciu rozdziałów. Każdy z nich stanowi oddzielny problem badawczy. W rozdziale pierwszym przedstawiłam sytuację w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Zdaniem Ferdynanda Braudela w przypadku badań historycznych badane zjawisko należy uchwycić w określonym czasie i przez czas, aby móc je umiejscowić samo w sobie i w stosunku do innych otaczających je zjawisk.⁸ Dlatego też aby umiejscowić badania w konkretnym czasie, starałam się spojrzeć na analizowane problemy przez pryzmat epoki, konkretnych uwarunkowań politycznych, społecznych, ekonomicznych i kulturowych oraz potrzeb społecznych i możliwości ich zaspokojenia. Ukazałam więc problemy odradzającego się Państwa w zakresie odbudowy i ujednoczenia szkolnictwa, które przez wiele lat funkcjonowało na terenie trzech różnych zaborów. Ze względu na trudności finansowe nie udało się stworzyć szkolnictwa państwowego lub też upaństwowić wszystkich istniejących szkół prywatnych. Przez cały omawiany okres funkcjonowały więc obok siebie szkoły państwowe, samorządowe i prywatne. Przedstawione w rozdziale pierwszym zagadnienia stanowią tło do analizy sytuacji nauczycieli, zatrudnionych w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym. Rozdział drugi poświęciłam problematyce organizacji nauczycielskich ze szczególnym uwzględnieniem stowarzyszeń, grupujących nauczycieli szkół średnich

41-42; A. Cieśla, Związek Nauczycielstwa Polskiego w województwie warszawskim w okresie Drugiej Rzeczypospolitej, Toruń 2000, s. 57-59.

⁶ Wprawdzie Zjazd połączeniowy obu związków odbył się w dniach 2-7 lipca 1930 r., jednak Oddział Warszawski połączył się z nową organizacją dopiero 15 marca 1931 r.

⁷ Arch. ZNP, zespół ZNP 1905-1939, Sekcja Szkolnictwa Średniego, sygn. 1638.

⁸ F. Braudel, Historia i trwanie, Warszawa 1971, s. 81.

ogólnokształcących (TNSW i ZZNPSS). W okresie dwudziestolecia odegrały one istotną rolę w kształtowaniu warunków życia i pracy nauczycieli, wpłynęły też na tworzenie pozytywnej opinii publicznej na temat roli tej grupy zawodowej w społeczeństwie. W rozdziale trzecim omówiłam zadania szkoły średniej ogólnokształcącej, przedstawiłam obowiązki dydaktyczne, wychowawcze i organizacyjne nauczycieli. Omówiłam też rolę organizacji nauczycielskich w kształtowaniu modelu stosunków służbowych nauczycieli. Rozdział czwarty poświęciłam problematyce kwalifikacji i doksztalcenia nauczycieli zatrudnionych w szkolnictwie średnim. W rozdziale piątym ukazałam sytuację materialną nauczycieli, pracujących w szkolnictwie średnim państwowym i prywatnym oraz kwestie ich zabezpieczenia socjalnego w przypadku utraty możliwości zarobkowania, osiągnięcia wieku emerytalnego lub też śmierci (zabezpieczenie ich współmałżonków i dzieci).

W rozprawie skupiłam się na analizie zawartości treściowej czasopism – organów prasowych Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych (TNSW) oraz Związku Zawodowego Nauczycielstwa Polskich Szkół Średnich (ZZNPSS). Były to: "Przegląd Pedagogiczny" (wraz z dodatkiem poświęconym sprawom organizacyjnym "Sprawy Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych") oraz "Ogniwo". W mniejszym stopniu wykorzystałam materiał archiwalny, znajdujący się w Archiwum Akt Nowych w Warszawie oraz w Archiwum Zarządu Głównego ZNP w Warszawie i materiał źródłowy z opracowań, wydanych w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Posłużyły one jedynie do nakreślenia tła wydarzeń, natomiast zgodnie z założeniem i problematyką określoną w tytule rozprawy podstawowym źródłem analiz był materiał zawarty w czasopismach związkowych. Ważną pozycję stanowiły dokumenty normatywne (ustawy i rozporządzenia), wydawane przez władze ministerialne. Określały one kierunek działania władz oświatowych, a jednocześnie wyznaczały obszar dążeń organizacji nauczycielskich, walczących o zabezpieczenie interesów swych członków. Zgromadzony materiał i sposób jego opracowania wskazuje na profil historyczno-pedagogiczny publikacji. Materiał źródłowy został opracowany przy zastosowaniu metody analizy treści, która jest wykorzystywana w badaniach historyczno-prasowych oraz przy badaniach zawartości prasy.⁹ Zastosowałam analizę jakościową.

Na podstawie analizy zgromadzonego materiału badawczego w rozprawie ukazałam różnice w podejściu TNSW i ZZNPSS do kluczowych zagadnień, dotyczących ustroju szkolnictwa i sposobów zabezpieczenia materialnego nauczycieli. Przedstawiciele TNSW domagali się zachowania pełnego ośmioklasowego gimnazjum, kształcącego przyszłą elitę

⁹ M. Kafel, Problem metod w prasoznawstwie, [w:] M. Kafel (red.), Metody i techniki badawcze w prasoznawstwie, t. 1, Warszawa 1969.

intelektualną narodu. Obawiali się, że oparcie szkoły średniej na szkole powszechnej w istniejącym wówczas kształcie (w latach 20-tych i na początku lat 30-tych jedynie niewielki odsetek szkół powszechnych stanowiły placówki najwyższego szczebla organizacyjnego) przyczyni się do obniżenia poziomu naukowego gimnazjów. ZZNPSŚ dążył do szybkiej rozbudowy szkolnictwa powszechnego i bez względu na obecną sytuację w szkolnictwie upowszechnienia szkolnictwa średniego wśród warstw dotąd upośledzonych w dostępie do tego typu placówek. Kwestią sporną pomiędzy TNSW i ZZNPSŚ były też normy płac nauczycieli w szkołach prywatnych oraz stosunek do częstych redukcji płac nauczycielskich w szkołach państwowych. Zarząd Główny TNSW szukał najlepszego rozwiązania pojawiających się problemów i niwelowania ich przykrych następstw dla nauczycieli, ZZNPSŚ ostro sprzeciwiał się wszelkim rozporządzeniom, obniżającym płace. Kwestią sporną pomiędzy obu organizacjami nauczycielskimi był stosunek do religii i obowiązkowego udziału nauczycieli sprawujących opiekę nad młodzieżą w niedzielnych i świątecznych nabożeństwach. Sprzeciw wśród części członków ZZNPSŚ budziło też odwołanie się do Boga w przysiędze, składanej przy ustaleniu nauczycieli w służbie. Różnice w podejściu do zagadnień ustrojowych, ale także kwestii wynagrodzenia za pracę nauczycielską, ubezpieczeń społecznych nauczycieli, czy konieczności przynależności do kas chorych, które w największym stopniu dzieliły obie organizacje, wynikały z charakteru ideologicznego obu związków. TNSW było organizacją o charakterze zachowawczym, proponującą dokonywanie zmian małymi krokami, ostrożną w podejmowaniu radykalnych decyzji. ZZNPSŚ miał charakter postępowy, domagał się bardziej radykalnych zmian. Kierunek ten zachował również stając się członkiem ZNP, tworząc w nim Sekcję Szkolnictwa Średniego.

Jednak pomimo dzielących przedstawicieli obu organizacji różnic znacznie więcej było działań podobnych, podejmowanych wspólnie lub choćby w tym samym celu: dla dobra polskiej szkoły i zatrudnionych w niej nauczycieli. Występowano z memoriałami do władz oświatowych, domagając się poprawy warunków materialnych oraz odraczania terminów pozbawienia nauczycieli nie mających pełnych kwalifikacji prawa do wykonywania zawodu. Zarówno TNSW, jak i ZZNPSŚ dbały o odnoszenie poziomu przygotowania zawodowego nauczycieli, organizując różne formy dokształcania zawodowego.

Analiza materiału zawartego na łamach czasopism związkowych pobudza również do refleksji, że wspólne działania nauczycieli zrzeszonych w organizacjach niejednokrotnie przynosiły im wymierne korzyści. Władze oświatowe zwracały się do związków nauczycielskich z prośbą o opiniowanie projektów rozporządzeń i ustaw, na skutek protestów przedstawianych w memoriałach wycofywały się z niektórych szczególnie niekorzystnych dla

pedagogów zapisów, wprowadzały nowelizację aktów prawnych. Jednocześnie organizacje motywowały swych członków do podejmowania pracy nad sobą, poszerzania wiedzy, rozwijania umiejętności. Pomimo prezentowanych różnic obie niewątpliwie przyczyniły się do rozwoju szkolnictwa i poprawy sytuacji pracujących w nim nauczycieli, zasługują więc na życzliwą pamięć i szacunek.

Prowadzone przeze mnie badania z zakresu historii wychowania niewątpliwie wpisują się w obszar pedagogiki społecznej, która jest subdyscypliną pedagogiczną, znajdującą się na pograniczu nauk o społeczeństwie, kulturze i o wychowaniu (w tym historii oświaty). Twórczyni pedagogiki społecznej, Helena Radlińska, podkreślała znaczenie danych historycznych dla wypracowania mierników „trwałości i mocy poszczególnych elementów kultury”¹⁰, a samą metodę historyczną określała jako „badanie retrospektywne losów jednostki, instytucji oraz idei rozpatrywanych w kontekście konkretnych warunków społeczno-kulturalnych”¹¹.

Dla każdego pedagoga historia wychowania powinna być punktem wyjścia do zrozumienia aktualnej rzeczywistości oświatowo-wychowawczej, gdyż pomaga ona właściwie interpretować, oceniać i wartościować zachodzące wokół nas procesy i przemiany w systemie oświaty i wychowania. Zdaniem Stanisława Kota: „Historia wychowania /.../ naocznie konkretyzuje zależność wszelkich form działalności wychowawczej od potrzeb i poglądów społeczeństwa, odsłania warunki, kształtuje ideały i cele, formy i instytucje wychowania”.¹² Dzięki znajomości historii i wyciąganiu wniosków z błędów, popełnionych przez naszych poprzedników, możliwe jest uniknięcie tych błędów we własnych poczynaniach.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych (artystycznych).

W charakterystyce moich pozostałych osiągnięć naukowych wyodrębnić mogę kilka zasadniczych kierunków badań, które wpisują się w pierwszym rzędzie w nurt badań z zakresu historii wychowania, historii opieki nad dzieckiem oraz działalności opiekuńczo-wychowawczej szkoły i placówek wspierających rodzinę w realizacji jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Dotyczą również zagadnień z zakresu pedagogiki opiekuńczej, edukacji zdrowotnej, dysleksji, wspierania rodzin dzieci z niepełnosprawnością oraz wolontariatu.

¹⁰ H. Radlińska, Zagadnienia historii oświaty w oświetleniu pedagogiki społecznej, za W. Theiss, Radlińska, Warszawa 1997, s. 115.

¹¹ W. Theiss, Radlińska, Warszawa 1997, s. 116-117.

¹² S. Kot, Historia wychowania, t.1, Warszawa 1996, s. 10.

W związku z tym wyodrębniłam trzy obszary zainteresowań naukowych:

- I. Pierwszy dotyczy roli i zadań rodziny II połowy XIX i początku XX wieku w wychowaniu i przygotowaniu dzieci (zwłaszcza dziewcząt) do nauki szkolnej oraz przyszłych obowiązków rodzinnych i społecznych.
- II. Drugi obszar zainteresowań koncentruje się na problematyce wspierania dzieci i młodzieży w rozwoju (w aspekcie historycznym i współczesnym). Ważną rolę w tym zakresie pełni szkoła oraz placówki wspierające rodzinę w realizacji jej funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym poradnie psychologiczno-pedagogiczne.
- III. W trzecim obszarze sytuują się zagadnienia, nawiązujące do treści prowadzonych zajęć dydaktycznych

Obszary zainteresowań naukowych:

I. Wychowanie dziewcząt w II połowie XIX i pierwszej połowie XX wieku

Badania z tego zakresu są niejako uzupełnieniem i kontynuacją zagadnienia, analizowanego w rozprawie doktorskiej, a dotyczącego problematyki kształcenia dziewcząt, poruszanej na łamach czasopism kobiecych Królestwa Polskiego. Pokłosiem tej rozprawy jest monografia:

W rodzinie i dla rodziny... Edukacja dziewcząt na przełomie XIX i XX wieku w wybranych czasopismach Królestwa Polskiego, Wyd. UMCS, Lublin 2011, ss. 267.

Recenzent wydawniczy: Prof. dr hab. Mirosław Szymański

Problematyka kształcenia dziewcząt nie była jedynym zagadnieniem, poruszonym na łamach czasopism kobiecych i rodzinnych. W okresie niewoli narodowej kobietom przypisywano ważną rolę społeczną – wychowywały przyszłe pokolenia Polaków. Dlatego jak najwcześniej należało zadbać o ich właściwy rozwój fizyczny, intelektualny i moralny. Ważne zadanie przypadało w tym zakresie rodzicom, a zwłaszcza matce. W rodzinie dorastająca dziewczyna powinna przygotować się do czekających ją w przyszłości obowiązków małżeńskich i rodzinnych. Analizując obowiązki opiekuńczo-wychowawcze rodziców wobec ich dzieci skoncentrowałam się na analizie materiału zawartego w czasopismach omawianego okresu.

W cyklu artykułów i rozdziałów w monografiach przedstawiłam kwestie dotyczące wychowania dzieci w wieku przedszkolnym oraz roli rodziców w realizacji tego odpowiedzialnego zadania. Równie ważne były oddziaływania podejmowane wobec młodych kobiet po zakończeniu przez nie formalnej edukacji w szkole lub edukacji domowej. W rodzinie, wykonując wspólnie z matką domowe obowiązki, miały przygotować się do czekających je w przyszłości obowiązków wobec własnego męża i dzieci. Pomimo rozwijającego się w XIX wieku na ziemiach polskich ruchu emancypacyjnego, zapoczątkowanego przez entuzjastki na czele z Narcyzą Żmichowską, pod koniec XIX i na początku XX wieku wciąż jeszcze za najważniejszą uznawano rolę kobiety w wychowaniu młodego pokolenia, ale stopniowo przyznano jej też prawo do pracy zarobkowej i udziału w życiu społecznym.

Artykuły w czasopismach:

1. *Maria Ilnicka -wychowawczynie rodziców*, „Lubelski Rocznik Pedagogiczny”, t. XXIX, Lublin 2010, s. 269-279.
2. *Funkcje rodziny w świetle czasopism kobiecych i rodzinnych Królestwa Polskiego z lat 1864-1914*, „Wychowanie w Rodzinie” 2013, nr 1, s.163-179.
3. *Rola, zadania i pozycja społeczna mężczyzny i kobiety w rodzinie w świetle wybranych czasopism kobiecych z lat 1864-1914*, „Wychowanie w Rodzinie” 2014, Nr 2, T. 10, s. 177-189.

Rozdziały w monografiach:

1. *Wychowanie dziewcząt w Królestwie Polskim w XIX i na początku XX wieku*, /w:/ Cz. Kępski /red./, *Opieka i wychowanie w rodzinie*, Wyd. UMCS, Lublin 2003, s. 70-79.
2. *Rola czasopisma kobiecego "Dobra Gospodyni" z lat 1901-1914 w kształtowaniu wizerunku kobiety*, /w:/ A. Pierścińska-Maruszewska, B. Bakalarz-Kowalska, T. Grudniewski /red./, *Wizerunek kobiety na przestrzeni wieków*, Wyd. Stowarzyszenie "Nauka Edukacja Rozwój", Ostrowiec Świętokrzyski 2009, s. 121-130.
3. *Wizerunek kobiety drugiej połowy XIX i początku XX w. w świetle wybranych czasopism kobiecych i rodzinnych Królestwa Polskiego*, [w:] I. Michalska, G. Michalski (red.), *Z badań nad prasą XIX i początków XX wieku*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013, s. 213-233.

II. Wspieranie dzieci i młodzieży w rozwoju

Dzieci i młodzież powinny uzyskać niezbędne wsparcie w rozwoju przede wszystkim w szkole. Nauczyciele, wychowawcy i pedagodzy szkolni z racje posiadanego wykształcenia i pełnionej roli zawodowej są szczególnie zobowiązani do tego typu działań. Problem ten rozpatrywałam w aspekcie historycznym i współczesnym.

Na właściwe wypełnianie obowiązków zawodowych przez nauczycieli i wychowawców zwracano uwagę już w okresie Drugiej Rzeczypospolitej. Analizie tego zagadnienia poświęcono dwa artykuły w czasopismach oraz rozdział w monografii. Jednocześnie wiąże się one z tematem głównego osiągnięcia naukowego.

Artykuły w czasopismach:

1. *Obowiązki wychowawcy klasy w szkołach średnich Drugiej Rzeczypospolitej*, „Biuletyn Historii Wychowania”, 2014 (31), s. 113-130.
2. *Budowa rangi zawodu nauczyciela w świetle czasopisma „Przegląd Pedagogiczny” w latach 1918-1939*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 2015, nr 1-2, s. 59-77.

Rozdział w monografii:

Oczekiwania wobec szkoły elementarnej i średniej na przełomie XIX i XX wieku (w świetle wybranych czasopism kobiecych Królestwa Polskiego), [w:] J. Kirenko, T. Zubrzycka-Maciąg, D. Wosik-Kawala /red./, *Wychowawcza rola szkoły*, Wyd. UMCS, Lublin 2012, s. 299-316.

W pierwszym z artykułów poddałam analizie zadania wychowawcy klasy w szkole średniej, zapisane w Projekcie instrukcji dla wychowawców klasowych i Regulaminie pracy wychowawczej w szkołach średnich. Oparłam się na analizie materiałów zawartych w „Przeglądzie Pedagogicznym” i Okólniku ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z 1927 r. Wynika z nich, że obowiązki wychowawcy klasy traktowano bardzo poważnie i odpowiedzialnie. Niestety, nie wiązało się to z odpowiednim ich wynagradzaniem. Dlatego też na łamach „Przeglądu Pedagogicznego” niejednokrotnie podkreślano konieczność podniesienia rangi zawodu nauczyciela szkoły średniej, również poprzez zapewnienie lepszych warunków życia i pracy, a jednocześnie apelowano do nauczycieli, aby unikali wszelkich zachowań, które mogłyby przyczynić się do i tak już niskiej pozycji nauczyciela w społeczeństwie. Problem ten przedstawiłam w drugim z artykułów. W rozdziale „Oczekiwania wobec szkoły elementarnej i średniej na przełomie XIX i XX wieku”, zamieszczonym w monografii pt. „Wychowawcza rola szkoły” przedstawiłam sytuację w szkolnictwie najniższego i średniego szczebla oraz oczekiwania społeczeństwa wobec tego szkolnictwa. Domagając się reformy nauczania prywatnego i kształcenia domowego, zwracano uwagę na

konieczność zapewnienia dziewczętom warunków do wszechstronnego rozwoju (w tym wykształcenia zbliżonego poziomem do tego, jakie uzyskiwali chłopcy). Na łamach czasopism niejednokrotnie podejmowano dyskusje nad kształtem przyszłej szkoły.

Wysuwane postulaty dotyczące reformy szkolnictwa prywatnego żeńskiego oraz otwierania szkół z polskim językiem wykładowym udało się zrealizować dopiero po 1905 roku. Na ziemiach zaboru rosyjskiego nastąpił gwałtowny rozwój szkolnictwa prywatnego, w tym również szkolnictwa średniego dla dziewcząt. Po odzyskaniu niepodległości obowiązek kształcenia młodzieży oraz wspierania rodziców w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej przypadł szkole, a rodzina zyskała ważnego sprzymierzeńca w realizacji swych zadań.

Jedną z takich szkół było założone w 1912 roku w Lublinie przez Wacławę Arciszową Prywatne Żeńskie Gimnazjum Ogólnokształcące, od 1937 roku funkcjonujące jako Prywatne Żeńskie Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcące. Problemy kształcenia dziewcząt w tej szkole przedstawiłam w monografii:

Kartka z dziejów oświaty lubelskiej... Prywatne Żeńskie Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcące Wacławy Arciszowej w Lublinie (1912-1949), Wyd. UMCS, Lublin 2012, ss. 246.

Recenzent wydawniczy: Prof. dr hab. Karol Poznański

Celem podjętych badań było poznanie warunków funkcjonowania jednej ze szkół średnich żeńskich w Lublinie, założonej przez Wacławę Arciszową w 1912 r. i funkcjonującej aż do chwili upaństwowienia w 1949 r. Obecnie do kontynuowania tradycji tej placówki przyznaje się dyrekcja i kadra pedagogiczna IV Liceum Ogólnokształcącego w Lublinie, gdyż po upaństwowieniu placówki W. Arciszowej, uczące się w niej dziewczęta kontynuowały naukę w szkole państwowej. Ponieważ byłam uczennicą IV LO, a w pracy magisterskiej pisałam o szkole prowadzonej przez W. Arciszową, zagadnienie to uczyniłam przedmiotem pogłębionych dociekań naukowych. W tym celu przeprowadziłam szczegółową analizę dokumentów zgromadzonych w Archiwum Państwowym w Lublinie. Cennych informacji dostarczyły zwłaszcza protokoły Rad Pedagogicznych znajdujące się w Aktach Prywatnego Żeńskiego Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego Wacławy Arciszowej oraz Akta Dyrekcji Szkolnych: Chełmskiej, Lubelskiej i Siedleckiej z lat 1864-1918. Dzięki uprzejmości dyrekcji IV LO uzyskałam wgląd w akta tej szkoły z pierwszych lat jej istnienia oraz uzyskałam dodatkowe informacje dotyczące W. Arciszowej i kwestii materialnych związanych z

przekazaniem placówki na rzecz państwa. Przeanalizowałam też Akta stanu cywilnego Parafii Rzymsko-Katolickiej w Bochothnicy, zawierające informację o zawarciu związku małżeńskiego przez Waclawę z Morzyckich z Wincentym Arciszem, a także informację o rodzicach nowożeńców. Ponadto nawiązałam kontakty z kilkoma byłymi uczennicami, które uczęszczały po II wojnie światowej początkowo do szkoły prywatnej, a potem upaństwowionej, pamiętały przełożoną Panią Waclawę Arcisz i chętnie dzieliły się wspomnieniami. Dostarczyły mi też wiele zdjęć, dokumentujących wydarzenia z lat, które spędziły w szkole średniej. Zamieszczone w publikacji, niewątpliwie ją wzbogaciły, stanowiąc ciekawy materiał poglądowy.

Publikacja jest monografią Prywatnego Żeńskiego Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego z lat 1912-1949. Ma charakter problemowo-chronologiczny. Składa się z sześciu rozdziałów. W pierwszym przedstawiłam sytuację w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym w Lublinie w II połowie XIX i w pierwszych latach XX wieku. Rozdział drugi zawiera informacje dotyczące działalności W. Arciszowej przed 1912 r. i jej starań o uzyskanie pozwolenia na otwarcie gimnazjum. W rozdziale trzecim omówiłam sytuację materialną szkoły, jej warunki lokalowe i wyposażenie. Były one szczególnie istotne przy podejmowaniu starań o przyznanie placówce prywatnej pełnych praw, przysługujących szkołom państwowym. Szkoły posiadające te prawa mogły liczyć na większe zainteresowanie ze strony uczniów, a tym samym poprawę swojej sytuacji finansowej. Rozdział czwarty poświęciłam kadrze pedagogicznej placówki, zaś kolejny jej uczennicom. W rozdziale szóstym omówiłam zagadnienia związane z realizacją programu dydaktyczno-wychowawczego w szkole. Całość publikacji wzbogaciłam poprzez dodanie aneksu. Poza fotografiami nauczycieli, uczennic i dokumentów w monografii w aneksie zamieściłam wykazy nauczycieli i dyrektorów pracujących w placówce, wykazy maturzystek, fragmenty najważniejszych dla funkcjonowania placówki aktów prawnych (ustaw, rozporządzeń) oraz statut szkoły, a także fragmenty wspomnień byłych uczennic.

Problematykę poruszoną w monografii „Kartka z dziejów oświaty lubelskiej”...poszerzyłam w dwóch publikacjach:

Artykuł w czasopiśmie:

Antoni Krzyżanowski – nauczyciel i dyrektor Prywatnego Żeńskiego Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego Waclawy Arciszowej w Lublinie w latach 1929-1939,
„Roczniki Teologiczne” 2015, nr 11, s. 95-117.

Rozdział w monografii:

Współpraca szkoły z rodzicami uczniów w okresie II Rzeczypospolitej (1918-1939), [w:] S. Cudak, E. Adasiewicz /red./, *Współczesna rodzina w Polsce i na świecie. Studia i monografie* Nr 50, Wyd. Społeczna Akademia Nauk, Łódź 2014, s. 297-308.

Artykuł poświęcony Antoniemu Krzyżanowskiemu przedstawia sylwetkę wieloletniego dyrektora szkoły i jego zasługi dla rozwoju placówki. Rozdział w monografii prezentuje podstawowe problemy, dotyczące współpracy szkoły z rodzicami w okresie II Rzeczypospolitej.

Zagadnienie wspierania dzieci i młodzieży w rozwoju w aspekcie współczesnym przedstawiłam w monografii współautorskiej (50% udziału) oraz cyklu artykułów.

Monografia współautorska:

Rola pedagoga szkolnego w szkolnym systemie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, Wyd. UMCS, Lublin 2016, ss. 167.

Recenzent wydawniczy: dr hab. Klaudia Węc

Celem monografii jest ukazanie roli pedagoga szkolnego oraz omówienie wybranych aspektów podejmowanej przez niego pracy. Poprzez przybliżenie zadań pedagoga w szkole pragniemy zachęcić nauczycieli do większej z nim współpracy, podejmowanej w celu nie tylko przezwycięzania trudności dydaktyczno-wychowawczych, ale przede wszystkim stwarzania warunków do wszechstronnego rozwoju uczniów. Chcieliśmy również uświadomić rodzicom, w jak wielu sprawach dotyczących ich dzieci mogą oni szukać skutecznej pomocy i wsparcia u tego specjalisty. W literaturze pedagogicznej odnaleźć można wiele pozycji, głównie artykułów, zawierających zarówno rozważania teoretyczne, jak i badania empiryczne dotyczące pedagoga szkolnego. Podejmują one jednak w większości jeden wycinkowy aspekt jego pracy, najczęściej w kontekście problemów społecznych i wyzwań, przed którymi staje współczesny pedagog.

Monografia składa się z ośmiu rozdziałów. W pierwszym z nich przedstawiłyśmy historię zawodu i warunki zatrudnienia pedagogów w oparciu o ustawy i rozporządzenia. Ponadto omówiłyśmy zadania pedagoga szkolnego oraz wymagane kwalifikacje, niezbędne do podjęcia tej roli zawodowej. Zaprezentowałyśmy też trzy koncepcje jego pracy. W rozdziale drugim ukazałyśmy sylwetkę pedagoga szkolnego, skupiając się zwłaszcza na pożądanym cechach osobowościowych, kompetencjach oraz zasobach osobistych. Istotne znaczenie dla efektywności pracy pedagoga mają: jego samoocena, poziom samoakceptacji, asertywność, poczucie koherencji, kontroli i samoskuteczności, styl radzenia sobie ze stresem oraz styl życia.

Zwróciłyśmy też uwagę na potrzebę doksztalcania i doskonalenia zawodowego. W rozdziale trzecim zaprezentowałyśmy badania dotyczące spostrzegania pedagoga szkolnego przez różne grupy odbiorców jego usług. Oprócz przedstawienia wyników badań, przeprowadzonych w ciągu ostatnich kilku lat, zamieściłyśmy w nim także wyniki przeprowadzonych przez siebie badań, dotyczących wizerunku pedagoga szkolnego w oczach uczniów, ich rodziców i innych pracowników szkoły. Rozdział czwarty dotyczy roli pedagoga w rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb uczniów i ich sytuacji szkolnej. Identyfikacja problemu jest podstawą skutecznej działalności profilaktycznej i interwencyjnej oraz wychowawczej. W rozdziale piątym zaprezentowałyśmy rolę pedagoga w organizowaniu działań profilaktycznych, zaś w szóstym - zagadnienia interwencji kryzysowej i mediacji w jego pracy. Wskazałyśmy też na rolę pedagoga szkolnego w organizowaniu i prowadzeniu mediacji w szkole. W kolejnym rozdziale omówiłyśmy działania pedagoga szkolnego nastawione na wspieranie uczniów w rozwoju emocjonalnym i społecznym. W rozdziale ósmym ukazałyśmy specyfikę pracy pedagoga z uczniami niedostosowanymi społecznie, zagrożonymi niedostosowaniem oraz mającymi trudności w nauce.

Zagadnienie wspierania dzieci i młodzieży w rozwoju przedstawiłam też w niżej wymienionych publikacjach:

Artykuły w czasopismach:

1. *Institutional and Family Forms of Foster Care of Children and Youth in Poland*, „Ludinoznavei studii” Pedagogika, 2015, 1/33, Drohobych, s. 48-57.
2. *Rola doradcy zawodu w planowaniu kariery zawodowej*, „Studium Vilnese A”, vol. 6, Vilnius 2009, s. 84-88.

Rozdziały w monografiach:

1. *Poznawanie wychowanków*, /w:/ B. Wojciechowska-Charlak /red./: Praca opiekuńczo-wychowawcza, Wyd. Uczelniane Wszechnica Świętokrzyska, Kielce 2003, s. 13-22.
2. *Zagrożenia rozwoju dzieci i młodzieży jako rezultat dysfunkcji życia rodzinnego. /Analiza sytuacji rodzin lubelskich/*, /w:/ J. Wilk /red./: Rodzina XX wieku wobec dobra dziecka. W służbie dziecku, t. 2, Wyd. Katedra Pedagogiki Rodziny KUL, Lublin 2003, s. 365-383 (publikacja współautorska F. Kulpiński, B. Kalinowska-Witek; 50% udziału).
3. *Diagnoza i terapia ucznia dyslektycznego*, /w:/ D. Wosik-Kawała, T. Zubrzycka-Maciąg /red./, Kompetencje diagnostyczne i terapeutyczne nauczyciela, Wyd. Impuls, Kraków 2011, s. 13-26.

4. *Identyfikacja studentów pedagogiki opiekuńczej z wybranym kierunkiem kształcenia*, /w:/ J. Kirenko /red./: Zdrowa szkoła-zdrowy uczeń. Między teorią a praktyką. Wybrane zagadnienia, Wyd. NeuroCentrum, Lublin 2010, s. 263-281.
5. *The need and the opportunity to develop empathy in education of pedagogy students*, [w:] Proceedings in Scientific Conference, Scieconf 2014, Slovak Republic, s. 188-191.
6. *Przygotowanie pedagogów do pracy opiekuńczo-wychowawczej - potrzeby i wyzwania*, [w:] Zubrzycka-Maciąg T., Korczyński M., Okrasa M (red.), W trosce o wychowanie, Wyd. UMCS, Lublin 2015, s. 251-259.
7. *The role of the psychological-educational counselling centres in support the pedagogical-caring family function*, [w:] Karpenko O., Parczewska T. (red.), Around the care and upbringing of pedagogical reflection, Drohobych 2015, s. 122-133.
8. *Oczekiwania młodzieży wobec doradcy zawodu*, /w:/ W. Duda, G. Wieczorek, D. Kukła /red./: Tendencje i wyzwania poradnictwa zawodowego, Wyd. Akademii im. J. Długosza, Częstochowa 2010, s. 207-216.

Zaprezentowałam w nich zagadnienia, związane z działalnością opiekuńczo-wychowawczą podejmowaną wobec dzieci i młodzieży na terenie szkół oraz placówek wspomagających rodzinę w realizacji jej funkcji. Podstawą skutecznych oddziaływań jest rzetelne poznanie wychowanków, ich potrzeb oraz pojawiających się w ich życiu zagrożeń. Część artykułów dotyczy więc zagadnień diagnozy sytuacji rodzinnej i szkolnej dziecka. W innych zaprezentowałam rolę poradni psychologiczno-pedagogicznych we wspieraniu dzieci i młodzieży w rozwoju, zwróciłam uwagę na potrzebę objęcia terapią pedagogiczną uczniów z problemem dysleksji, wskazałam na zapotrzebowanie młodzieży na pomoc doradcą w sprawie wyboru przyszłego zawodu i dalszego kierunku kształcenia oraz planowania kariery zawodowej. Podkreśliłam też rolę odpowiedniego przygotowania pedagogów do pracy z dziećmi i młodzieżą.

III. Aktywność badawczą uzupełnia problematyka, nawiązująca do treści prowadzonych zajęć dydaktycznych oraz seminariów dyplomowych i magisterskich. Dotyczy ona zagadnień z zakresu pedagogiki opiekuńczej, edukacji zdrowotnej, dysleksji i wolontariatu.

Artykuł w czasopiśmie:

Uwarunkowania postaw studentów wobec wolontariatu, „Studium Vilnese A”, Vol. 10, Vilnius 2013, s. 76-80.

Rozdziały w monografiach:

1. *Зміни в системі опіки над дитиною у Польщі (1988-2009) (Przemiany w systemie opieki nad dzieckiem w Polsce (1988-2009))*, /w:/ M. Chepil /red./: Opieka i wychowanie dzieci. Historia i współczesność, Drohobycz 2010, s. 118-126.
2. *The influence of polish pedagogues of the first half of the 20 th century on the European pedagogical thinking*, [w:] R. Kucha, H. Cudak /red./, The old and new thinking about education. Studia i monografie Nr 42, Wyd. Społeczna Akademia Nauk, Łódź 2013, s. 161-182.
3. *Janusz Korczak wczoraj, dziś i jutro - ponadczasowy charakter koncepcji*, [w:] Korczyński M., Okrasa M., Wierzchowska-Konera B. (red.), Idea i dzieło Janusza Korczaka, Wyd. UMCS, Lublin 2014, s. 59-75.
4. *Janusz Korczak jako przedstawiciel swojej epoki*, [w:] Czepil M., Bednarz-Grzybek R., Hajkowska M. (red.), Janusz Korczak przyjaciel dzieci. W nurcie rozważań pedagogicznych, Wyd. UMCS, Lublin 2015, s. 83-99.
5. *Zdrowie i edukacja zdrowotna w opinii studentów pedagogiki opiekuńczej*, /w:/ A. Grabowiec, J. Bogucki, A. Bochniarz /red./, Zdrowa szkoła, zdrowy uczeń. Edukacja wobec współczesnych zagrożeń zdrowia, Wyd. NeuroCentrum, Lublin 2008, s. 209-215.
6. *Dysleksja w opinii nauczycieli – studentów studiów podyplomowych z zakresu terapii pedagogicznej*, /w:/ I. Pietras, G. Krasowicz-Kupis /red./, Zrozumieć, żeby pomóc. Dysleksja w ujęciu interpersonalnym, Wyd. Operon, Gdynia 2008, s. 213-221.
7. *Rola terapeuty we wspieraniu rodzin dzieci z niepełnosprawnością*, [w:] M. Prentka (red.), Wspomaganie rozwoju osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Terapie kognitywne, Wyd. Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2016, s. 96-110 (publikacja współautorska B. Kalinowska-Witek, J. Szmałek; 50% udziału).

Zamieszczone w nich treści zostały opracowane dla potrzeb prowadzonych zajęć i opierają się na analizie treści zamieszczonych w literaturze przedmiotu oraz wyników badań własnych (głównie ankietowych), dotyczących wiedzy i opinii studentów na określone tematy.

Po uzyskaniu stopnia doktora opublikowałam łącznie cztery monografie – w tym jedną współautorską i jedną (*W rodzinie i dla rodziny...*) będącą pokłosiem rozprawy doktorskiej. Jestem też autorką 34 rozdziałów i artykułów w monografiach pod redakcją i czasopismach. Do oceny przedstawiam trzy monografie oraz 29 artykułów i rozdziałów w publikacjach recenzowanych.

Zdecydowana większość publikacji dotyczy zagadnień, mieszczących się w obszarze historii edukacji i historii opieki nad dzieckiem oraz w problematyce znaczenia edukacji i wychowania w życiu społecznym drugiej połowy XIX i pierwszych dziesięcioleci XX wieku. Teksty dotyczą zarówno organizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego, jak też przygotowania wychowawców profesjonalnych (nauczycieli) i nieprofesjonalnych (rodziców) do roli odpowiedzialnych organizatorów tego procesu. Jedną z najważniejszych kategorii wykorzystywanych przeze mnie źródeł jest czasopiśmiennictwo. Analiza zawartości czasopism pozwala na pełniejszą rekonstrukcję procesów edukacyjnych i wychowawczych, dzięki uwzględnieniu w niej punktu widzenia osób, bezpośrednio zaangażowanych w określone działania.

Udział w konferencjach naukowych, zarówno krajowych, jak i międzynarodowych, podczas których prezentowałam rezultaty swoich dociekań naukowych oraz publikowanie tekstów w pracach zbiorowych i periodykach naukowych umożliwiły mi upowszechnienie wyników prowadzonych przeze mnie badań. Od czasu uzyskania stopnia naukowego doktora wzięłam udział w 34 konferencjach naukowych, m. in. organizowanych przez uniwersytety i inne szkoły wyższe w Wilnie, Liberec, Jeleniej Górze, Łodzi, Krakowie, Olsztynie, Częstochowie, Kielcach, Lublinie oraz w konferencji internetowej zorganizowanej przez Uniwersytet w Żylinie na Słowacji. Dzięki uczestnictwu w zebraniach naukowych lubelskiej sekcji Towarzystwa Historii Edukacji, organizowanych pod przewodnictwem prof. dr hab. Adama Winiarza, mogłam pogłębić swoją wiedzę na temat interesujących mnie zagadnień.

W 2014 odbyłam staż zagraniczny w Uniwersytecie im. I. Franki w Drohobyczu na Ukrainie. Zapoznałam się z organizacją placówek opiekuńczo-wychowawczych i strukturą organizacyjną szkolnictwa na Ukrainie. Prowadziłam też zajęcia ze studentami oraz wzięłam udział w Polsko-Ukraińskiej Konferencji Naukowej. W 2015 roku zostałam powołana na promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim mgr Jacka Szmalca (promotor: dr hab. Aneta Borkowska). W tym samym roku zostałam członkiem Rady Wydawniczej XXXIV tomu *Lubelskiego Rocznika Pedagogicznego* (zeszyt 1, wydanie specjalne).

Część moich publikacji wiąże się z problematyką prowadzonych przeze mnie zajęć dydaktycznych. Pracując w Zakładzie Teorii Wychowania opracowałam programy i prowadziłam wykłady, ćwiczenia i konwersatoria dla studentów kierunków: pedagogika, pedagogika specjalna i praca socjalna z następujących przedmiotów: teoria wychowania, pedagogika opiekuńcza, poradnictwo pedagogiczne, poradnictwo i orientacja zawodowa, praca z dzieckiem ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (diagnoza i terapia). Prowadziłam też zajęcia fakultatywne z przedmiotu: pożytek publiczny i wolontariat. W związku z przeniesieniem do Zakładu Historii Wychowania i Pedagogiki Porównawczej prowadziłam przedmioty: historia pomocy społecznej, historia opieki nad dzieckiem, pedagogiki porównawcza, współczesne kierunki w pedagogice (na studiach I i II stopnia, a ostatni z przedmiotów również na studiach doktoranckich). W latach 2003-2007 byłam opiekunem praktyk studenckich. Kilkakrotnie prowadziłam też seminaria licencjackie i magisterskie (wypromowałam około 30 magistrów i ponad 40 licencjatów). Byłam recenzentką ponad 30 prac licencjackich i około 20 magisterskich. Uczestniczyłam też w opracowywaniu materiałów do Informatora dla kandydatów na studia pedagogiczne. Kilkakrotnie pełniłam funkcję opiekuna roku na studiach I i II stopnia.

Brałam aktywny udział w działalności organizacyjnej Zakładu Teorii Wychowania, angażuję się też w taką działalność w Zakładzie Historii Wychowania. W latach 2003, 2004 pełniłam funkcję sekretarza, a w 2005 r. członka Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej. W 2005 r. byłam członkiem Wydziałowej Komisji Odwoławczej. W latach 2008-2012 uczestniczyłam w pracach Komisji do Spraw Jakości Kształcenia, w następnych latach: w Zespole Programowym KRK (2014/2015 – 2015/2016), Zespole do Spraw Promocji Wydziału (2014-2016), Zespole do Spraw Współpracy Międzynarodowej (2014/2015, 206/2017). W 2016 r. zostałam powołana na koordynatora zakładowego ds. współpracy z interesariuszami zewnętrznymi oraz członka Wydziałowego Zespołu ds. Sylabusów. Zajmowałam się też ustalaniem i weryfikacją różnic programowych dla studentów II stopnia pedagogiki.

Podjęmując działania na rzecz popularyzacji nauki współpracowałam z Archiwum Państwowym w Lublinie i Muzeum Lubelskim. Na zaproszenie pracowników Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnobrzegu wygłosiłam wykład otwarty dla nauczycieli szkół różnych szczebli, studentów PWSZ i słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Tarnobrzegu. Współpracuję też z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną nr 2 w Lublinie.

Barbara Kolmowska-Diśki